

عوامل موثر بر شکاف نسلی در مورد حجاب از دیدگاه اسلام

فرنگیس غلامشاهی

چکیده

به طور کلی اختلافات فکری و تفاوت در نوع نگرش میان نسل جوان سایر نسل‌ها به ویژه در میان خانواده‌ها امری طبیعی است و در هر جامعه‌ای وجود دارد و از آنجا که حجاب به عنوان یکی از اصلی‌ترین شعائر دینی اثرات مثبت فراوانی بر زندگی اجتماعی و سلامت نسل و آرامش اجتماعی می‌گذارد و پیامدهای فراوانی را بر جامعه دارد پژوهشگر در این مقاله به بررسی دلایل شکاف نسلی در موضوع حجاب پرداخته است این مقاله به روش توصیفی کتابخانه‌ای گردآوری شده و در آن عوامل موثر بر شکاف نسلی در مورد حجاب از دیدگاه اسلام از جمله پیروی از هوای نفس؛ نفوذ فرهنگ غرب؛ ضعف ایمان بیان شده است و در ادامه به راهکارهای اصلاح شکاف نسلی اشاره شده است و از نتایج آن گفتگوی موثر آموزش و آگاهی بخشی و تغییر رویکردهای تربیتی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها : ۱- شکاف نسلی ۲- حجاب

تغییر ارزش‌ها از یک نسل به نسل دیگر تفاوت نسلی را در پی خواهد داشت. و مسئله اصلی زمانی است که تغییر ارزشی سبب شکل‌گیری شکاف نسلی شود. لذا در حالی که ارزش‌ها و هنجارهای سنتی در میان نسل‌های گذشته کاملاً گسترده‌اند گرایش‌های جدید تا حد زیادی میان نسل‌های جوان‌تر نفوذ داشته است. و با جانشین شدن نسل‌های جوان‌تر به جای نسل‌های بزرگتر جهان بینی متداول در این جوامع دگرگون شده است. بنابراین یکی از عمده‌ترین مولفه‌های اثرگذار در تحولات اجتماعی و فرهنگی دوران معاصر وجود شکاف نسلی است. پدیده‌ای که خود در جریان تغییرات و دگرگونی‌های اجتماعی شکل گرفته است. شکاف نسلی نوعی تغییر در نیروهای فرهنگی است. که در آن نسل جدید تجارب آموزه‌ها را از نسل قبل گرفته و تغییراتی در آن ایجاد می‌نماید. این نسل با امکانات ارتباطی گسترده‌ای که در اختیار دارد هویت متفاوتی بر اساس تجربیات جدید نسبت به نسل قبل یافته و علقاتی متناسب با فرهنگ و ارزش‌های روز پیدا کرده است. شواهد و مشاهدات گوناگون در سطح جامعه ایران و در میان اقشار مختلف به ویژه جوانان نیز بررسی پیشینه‌های پژوهشی موجود در این زمینه همگی بیانگر وجود تغییر ارزشی به خصوص در زمینه حجاب در نسل جوان کشور ما است. بنابراین از آنجا که از یک سو هرچه شکاف بین دو نسل عمیق‌تر و وسیع‌تر باشد امکان فهم و درک هر نسل از نسل دیگر مشکل‌تر می‌شود و بیگانگی آنها نسبت به هم بیشتر می‌شود و از طرفی متاسفانه عدم توجه به مسئله بدحجابی با خود پیامدهای اجتماعی زیادی به همراه دارد که زمینه ساز برخی از انحرافات اجتماعی از قبیل فساد و فحشا و اضمحلال خانواده و نیز پیامدهای روانی و فرهنگی دیگری می‌باشد. بنابراین پژوهشگر در این مقاله به دنبال این است که بایدها و نبایدهای این شکاف نسلی را در زمینه حجاب بررسی کند.

موضوع مقاله :

دلایل شکاف نسلی در موضوع حجاب از نظر اسلام

مفهوم شناسی : واژگان کلیدی ۱ - شکاف نسلی ۲ - حجاب

۱- شکاف نسلی

به طور کلی اختلافات فکری و تفاوت در نوع نگرش جوان و سایر نسل‌ها و ویژه در میان خانواده‌ها امری طبیعی است و در هر جامعه‌ای وجود دارد

۱-۱ تعریف نسل:

واژه نسل در دایرالمعارف علوم اجتماعی اینگونه تعریف شده است نسل در جمعیت شناسی به گروهی از افراد اطلاق می‌شود که مرحله‌ای از حیات را با یکدیگر آغاز کرده یا پایان داده باشند

۱-۲ مفهوم تفاوت نسلی:

به طور کلی هیچ جامعه‌ای را نمی‌توان فاقد تفاوت نسلی یافت زیرا در هر جامعه‌ای به طور طبیعی مقتضیات نسل قبلی با شرایط و مقتضیات نسل بعدی متفاوت است همان گونه‌ای که علی علیه السلام می‌فرماید فرزندان خود را نسبت به پذیرش آداب و رسوم خود مجبور نکنید چرا که آنان در زمانه‌ای غیر از زمان شما خلق شده‌اند نکته کلیدی در اینجا است که اگر این تفاوت‌ها به حد آسیب و بحران برسد که موجب گسست نسلی و انفکاک ارزشی و فرهنگی شود خطرناک است مفهوم گسست نسلی : شکاف نسل‌ها مفهومی است که اختلاف فاحش روانی اجتماعی فرهنگی و تفاوت معنادار در بینش و آگاهی باورها تصورات انتظارات جهت‌گیری‌های ارزشی و الگوهای رفتاری میان دو نسل همزمان در یک جامعه را مورد توجه قرار می‌دهد^۱. بسیاری بر این عقیده‌اند که انتقال فرهنگ نسل قبلی به نسل جدید با مشکلات جدی مواجه بوده و به علل مختلف بسیار ناقص صورت می‌گیرد به طوری که نسل جدید تا حد زیادی پایبند ارزش‌ها و هنجارهای نسل والدین خود نیست و شکاف عمیقی بین دو نسل ایجاد شده است^۲. امروز در حوزه جامعه شناسی بحران شکاف بین نسلی به یک نگرانی جدی تبدیل شده است و از سوی دیگر گسترش روز افزون شبکه‌های اجتماعی از طریق کاهش نقش نهادهای خانواده و مدرسه موجب تغییر در نظام ارزشی جامعه و ایجاد شکاف نسلی شده است که این خود انتقال ارزش‌ها آموزه‌های اجتماعی و فرهنگی از نسلی به نسل دیگر را با اختلال روبرو می‌کند^۳.

^۱ روزنامه کیهان ، ۱۸ اسفند ۱۳۹۵

^۲ محمدحسین پناهی ، فصلنامه علوم اجتماعی ، شماره ۲۷ سال ۱۳۸۳

^۳ مینا خویی - رضا فراشبندی ، سال ۱۳۹۶

معنای لغوی حجاب در لسان العرب به معنای چیزی است که در میان دو شیء حائل می‌شود.^۱ معنای اصطلاحی حجاب بر اساس آنچه امروزه در میان مسلمانان فارسی زبان به کار می‌رود مراد از حجاب پوشش اسلامی است.^۲

تاریخچه حجاب :

بنابر متونی که در برخی از منابع تاریخی آمده است در بیشتر ملت‌ها و ادیان حجاب در بین زنان وجود داشته است هرچند در طول تاریخ فراز و نشیب‌های زیادی را طی کرده است و گاهی با اعمال سلیقه حاکمان تشدید یا تخفیف یافته است ولی هیچگاه به طور کامل از بین نرفته است پوشش زنان در ایران باستان نشان می‌دهد که حجاب زنان ایرانی حتی قبل از ورود اسلام به ایران حجابی کامل و در جهان باستان منحصر به فرد بوده است.^۳ حجاب به پوشش زن در برابر مرد نامحرم گفته می‌شود در واقع معنای لغوی واژه حجاب هم به معنی پوشیدن است و هم به معنی پرده و حاجب بیشتر استعمالش پرده است این کلمه از آن جهت مفهوم پوشش می‌دهد که پرده وسیله پوشش است استعمال کلمه حجاب در مورد پوشش زن یک اصطلاح نسبتاً جدید است بهتر این بود که از کلمه ستر به معنای پوشش استفاده می‌شد چون در قدیم و مخصوصاً در اصطلاح فقها کلمه ستر که به معنی پوشش است به کار می‌رفت زیرا معنای شایع لغت حجاب پرده است و اگر در مورد پوشش به کار برده می‌شود به اعتبار پشت پرده واقع شدن زن است و همین امر موجب شده که عده زیادی گمان کنند که اسلام خواسته است زن همیشه پشت پرده در خانه محبوس باشند و بیرون نرود.^۴ واژه حجاب هفت بار در قرآن کریم آمده است و معنای کلمه در این هفت مورد چیزی است که از هر جهت مانع دیده شدن چیز دیگر می‌شود این مانع گاهی مادی است و گاهی معنوی است.^۵ فلسفه حجاب اسلامی در واقع توجه به تهذیب و تزکیه نفس و ملکات نفسانی است که قرب الهی را فراهم می‌سازد و زمینه رشد معنوی مردان را هم در اثر حفظ نگاه فراهم می‌کند یکی از کارکردهای مهم حجاب در حوزه اجتماعی است زیرا توجه به این مهم انسان از معاشرت‌های بی‌بند و بار محفوظ می‌دارد و بر تحکیم نظام خانواده افزوده و از انحلال قانون محکم زناشویی جلوگیری و امنیت اجتماعی را فراهم می‌کند.^۶

^۱ لسان العرب ، سال ۱۴۱۴ ه ق ، چاپ سوم ، جلد ۱ ، صفحه ۳۹۸

^۲ مکارم شیرازی ، تفسیر نمونه ، تهران ، سال ۱۳۷۴ ه ش ، چاپ ۳۲ ، جلد ۱۷ ، صفحه ۴۰۲

^۳ زهرا حسینی راد ، اخبار دانشگاه شهید بهشتی ، سال ۱۳۹۸ ه ش

^۴ مرتضی مطهری ، مسئله حجاب ، فصل ۳

^۵ سید جعفر شهیدی ، ویژه نامه زن در قرآن ، شماره ۲۶۲۵ ، سال ۱۳۸۰

^۶ خبرگزاری جمهوری اسلامی ، ۱۸ تیر ۱۳۹۸

۱- تفاوت بین نگرش سنتی و مدرن به حجاب

بنابر متونی که در برخی از منابع تاریخی آمده است در بیشتر ملتها و ادیان حجاب در بین زنان وجود داشته است هر چند در طول تاریخ فراز و نشیب‌های زیادی را طی کرده و گاهی با اعمال سلیقه حاکمان تشدید یا تخفیف یافته است ولی هیچگاه به طور کامل از بین نرفته است مورخان به ندرت از اقوام بدوی که زنانشان دارای پوششی مناسب نبوده و یا به صورت برهنه در اجتماع ظاهر می‌شدند یاد می‌کنند دانشمندان تاریخ حجاب و پوشش زن را به دوران ما قبل از تاریخ و عصر حجر نسبت می‌دهند پوشش بانوان در گذر تاریخ نمادی از جایگاه زن در هر فرهنگ و تمدنی است از مطالعه تاریخ در می‌یابیم که زنان در مشرق زمین پوشش محکم‌تر و کامل‌تر از زنان غربی داشته و دارند و همین نشانگر این است که نگاه مردان نسبت به زن در سرزمینی چون ایران متفاوت از دیدگاه سرزمین‌های غربی به مقوله زن بوده است پوشش زنان در ایران باستان نشان می‌دهد که حجاب زنان ایرانی حتی قبل از ورود اسلام به ایران حجابی کامل و در جهان باستان منحصر به فرد بود^۱.

پس بنابر گواهی متون تاریخی در اکثر قریب به اتفاق ملتها و آیین‌های جهان حجاب در بین زنان معمول بوده است تمام ادیان آسمانی حجاب و پوشش زن را واجب و لازم شمرده‌اند و حجاب زنان امری لازم بوده است بنابراین نه تنها اسلام واضع قانون حجاب نبوده بلکه در جهت جلوگیری از افراط و تفریط‌هایی که در طول تاریخ در مورد حجاب به وجود آمده است به قانون مند کردن و تنظیم آن همت گماشته و آن را به صورتی متعادل صحیح و متناسب با فطرت انسانی زن و غیرتمدنی مرد ارائه نموده است^۲. فلسفه حجاب اسلامی در واقع توجه به تهذیب و تزکیه نفس و ملکات نفسانی است که قرب الهی را فراهم می‌سازد و زمینه رشد معنوی مردان را هم در اثر حفظ نگاه فراهم می‌کند^۳.

سیمای حقیقی حجاب حضور در لباسی است که زن با مدد آن بتواند بدون آسیب‌های روحی و روانی به انجام وظایف خود همت گمارد از آنجا که اسلام دینی اجتماعی است از این رو بر هر فردی این مسئولیت نهاده شده تا با رعایت حجاب مانع از برانگیخته شدن شهوت جنسی در جامعه شود و جامعه از فساد محفوظ بماند حجاب به عنوان یکی از اصلی‌ترین شعائر دینی اثرات مثبت فراوانی بر زندگی اجتماعی دارد حجاب و عفاف در بحث شرعی یک امر الهی است و در بحث فردی یک امر انتخابی است که افراد آن را انتخاب می‌کنند و هر انسانی باید زیست عقیقانه و مراتب حد شرعی و فردی آن را رعایت کند^۴.

حجاب فقط یک عنصر بصری سطحی از فرهنگ نیست که تنها به عنوان یک مد یا نمایش محسوب شود بلکه مهم‌ترین بعد حجاب پیوند ناگسستنی آن به هویت دینی و فرهنگ و سیاست است تقریباً اغلب فقهای اسلامی بر واجب بودن حجاب اسلامی تاکید دارند البته بسیاری از فیلسوفان اسلامی مثل شهید مطهری با دلایل عقلی و اجتماعی ضرورت حجاب را اثبات نموده‌اند

^۱ زهرا حسینی راد، اخبار دانشگاه شهید بهشتی، سال ۱۳۹۸ ه ش

^۲ یونس باقری، عفاف و حجاب، دفتر انتشارات و فناوری آموزشی وزارت آموزش و پرورش، سال ۱۴۰۰

^۳ خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸ تیر ۱۳۹۸

^۴ فاطمه علی آبادی، خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه، سال ۱۴۰۱

زیباتر در نزد دیگران حضور یابند و از زیبایی خدادادی خود در جهت خلاف دستورات الهی استفاده کنند امام علی علیه السلام ر حدیثی می‌فرماید پوشیدگی برای زن سودمندتر و زیبایی او را پایدارتر می‌سازد.

۱۲) بی‌توجهی خانواده‌ها یکی از مهم‌ترین نهادهای موثر در رشد و تربیت و رفتار آدمی نهاد خانواده است اگر پدران و مادران بی‌توجه باشند نسبت به مسائل و معیارهای دینی و اخلاقی از شر مفاسد فرزندان‌شان در امان نمی‌باشند از این رو خانواده مهم‌ترین قسمت می‌باشد که باید در امر حجاب به دختران خود آموزش لازم را بدهد.

۱۳) دوستی‌های نامطمئن در حقیقت یکی از ریشه‌های بی‌حجابی دوستی‌های نامطمئن معاشرت‌های آلوده و مشکوک گرایش به فرهنگ غرب شخصیت زدگی انتخاب الگوهای نامطلوب احساس پوچی از درون تهی شدن بی‌اعتمادی به فرهنگ خودی و فقر معنویت و نظایر آنها دختران چون از نظر روحی عاطفی احساسی‌تر هستند از دریچه احساسات به دنیا و مسائل آن می‌نگرند به همین دلیل بیشتر در معرض خطر آسیب‌های اخلاقی و اجتماعی قرار دارند.

۳- راهکارهای کاهش شکاف نسلی در موضوع حجاب

با توجه به فرمایشات قرآن کریم در مورد اهمیت لزوم حجاب می‌توان گفت یکی از دغدغه‌های اکثریت والدین مسلمان این است که چگونه دختران خود را تشویق به حجاب نمایند یکی از ضروریات تربیت دینی و فرهنگ اجتماعی آموزش حجاب می‌باشد آموزش حجاب یک امری است که باید به مرور انجام شود شما اگر دختران خود را از سنین کودکی با این مفهوم آشنا نکنید و بگذارید با لباس‌های غیر پوشیده کودکی خود را سپری کنند زمانی که به سن تکلیف می‌رسند خواسته شما برای پوشش حجاب برایشان می‌تواند سنگین باشد چه برسد به اینکه بخواهند ترغیب به خرید چادر شوند و آن را بر سر کنند و این کار را با بی‌میلی تمام انجام می‌دهند پس چگونگی تشویق به حجاب به گونه‌ای که کودک ما با میل و از روی رضایت به پوشش خود بپردازد بسیار مورد اهمیت است.

از جمله عوامل موثر در حجاب دختران

۱ - نقش والدین در حجاب دختران اهمیت نقش والدین در حجاب دختران به حدی است که حتی دختر بی‌حجاب علاوه بر اینکه خودش برای بی‌حجابی مجازات می‌شود مادر با حجابش نیز در آخرت به این دلیل که از حجاب دخترش غفلت کرده تنبیه می‌شود با توجه به نقش کلیدی والدین در تربیت فرزندان قرآن و روایات تاکید می‌کنند که همگان باید مراقب خود و اعضای خانواده خود باشند قرآن می‌فرماید ای کسانی که ایمان آورده‌اید خود و خانواده خویش را از آتشی که هیزم آن انسان‌ها و سنگ‌هاست نگه دارید آتشی که فرشتگانی بر آن گمارده شده که خشن و سختگیرند و نیز پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید فرزندان‌تان را احترام کنید و آداب آنان را نیکو کنید تا آمرزیده شوید بنابراین بایسته است والدین در پوشش اسلامی فرزندان تلاش کنند از شیوه‌های تربیتی و ابزارهای متناسب با سن فرزند بهره گیرند از جمله بهره‌مندی از

الف-قصه‌گویی تکریم ارزش‌ها و نکوهش ضد ارزش‌ها که اغلب از طریق بیان سرگذشت انسان‌ها صورت می‌گیرد به خصوص در دوران کودکی به طور ناخودآگاه و نامحسوس ارزش پاکدامنی و رعایت حریم‌ها را گوشزد می‌کند و با اعلام زمینه‌های خطر این دو مفهوم را در زندگی مخاطبان خویش نهادینه می‌کند.

ب-تشویق و ترغیب در تربیت دینی پیام‌ها تحمیل کردنی نیستند بلکه پذیرفتنی هستند از این رو لازم است والدین بکوشند آموزه‌های دینی را با تشویق و ترغیب همراه کنند و آن را با نرم زبانی و لطافت سخن پذیرفتنی‌تر کنند بازخورد هم بدهند سول خدا صلی الله علیه و آله می‌فرماید کسی که دخترش را خوشحال کند مثل آن است که بنده‌ای از فرزندان اسماعیل را آزاد کرده باشد حضرت فرمودند فرزندت را زن برای ادب کردنش از او دوری و قهر کن ولی مواظب باش که قهرت زیاد طول نکشد و هرچه زودتر با فرزندت آشتی کن

ج-نصیحت و موعظه استفاده از موعظه و نصیحت در غفلت زدایی او بسیار موثر خواهد بود موعظه به عنوان زنده کننده قلب بیداربخش جلادهنده دل و برطرف کننده غفلت نام برده شده است امام علی علیه السلام می‌فرماید دلت را با موعظه زنده نگاه دار البته موعظه نباید با برخوردهای تحکم آمیز و امر و نهی های لجاجت برانگیز همراه باشد علاوه بر این دعوت و موعظه باید به موقع و سنجیده و به جا باشد یعنی در هر وضعیت فکری و روحی فرزند متناسب با همان وضعیت و سطح توقع فرزند با او رفتار شوند امام علی علیه السلام می‌فرماید فرزندانان را بر آداب خود تربیت نکنید چرا که آنها برای زمانی غیر از زمان شما آفریده شده‌اند

د-الگو دهی و الگوسازی مادرانی که دغدغه حجاب و عفاف دارند و در برخورد با نامحرم رفتار عفیفا نه از خود نشان می‌دهند و این حالت در وجود آنها نهادینه شده است در عمل و به طور غیر مستقیم به نهادینه سازی باور حجاب و عفاف در فرزند خویش می‌پردازند همسویی رفتار و گفتار والدین و مربیان نقش مهم و تاثیرگذاری در باورهای دینی و اخلاقی فرزندان دارد در واقع کودکان به این دلیل که نمی‌توانند در کارهایشان هدف‌گیری درستی داشته باشند تمام توجهشان به پدر و مادر و اطرافیان است و اعمال و حرکات آنها را مشاهده و تقلید می‌کنند بنابراین برای عقیف شدن فرزندان لازم است مادر و مربیان در رفتارهای خود با حیا باشند تا انطباق رفتار و گفتارش سبب تاثیر کلام او شود و فرزند نیز به حجاب گرایش پیدا کند امام صادق علیه السلام می‌فرماید خوشا به کلام کسی که مادرش عقیف باشد

ه-شناخت هویت و استعداد اگر احساس خودباوری در کودکان و نوجوانان تقویت شود لازم است ارزش وجودی دختر به او شناسانده شود تا وی دریابد که ارزشش در جسم او خلاصه نمی‌شود و مقام او بسیار بالاتر و والاتر از آن است که با خودنمایی این ارزش زودگذر را برای خود کسب کند در حقیقت مهارت تصمیم گیری و مدیریت احساس با عقل را فعال کرده و زمینه تمرکز فکری و روحی برای رشد و پیشرفت علمی را در خود فراهم کرده است

و- تعمیق معرفت دینی والدین باید در نهادینه شدن حجاب در فرزندان تلاش کنند این مسئله مهم با ایجاد و تعمیق معرفت دینی امکان پذیر خواهد بود عفاف یک نیروی بازدارنده درونیست و حجاب یک مانع و حافظ بیرونی است که وجود هر یک از آن دو می تواند به نوعی در پدید آمدن و تداوم دیگری نقش داشته باشد و به تعبیر دیگر شاید بتوان گفت حجاب نشانه بازتاب پیروزی عفاف است^۱.

۲ -برگزاری اردوهای عمومی تفریحی و تربیتی با محوریت حجاب و عفاف برای اقشار و اصناف مختلف از جمله کارمندان دولت پرستاران و معلمان زن با هدف ترویج حجاب برای هر دو گروه با حجاب و بدحجاب با همفکری کارشناسان حرفه ای روانشناسی جامعه شناسی و حوزوی و با کمک دستگاه های ذیربط از جمله آموزش و پرورش بسیج و سازمان تبلیغات اسلامی

۳ -برگزاری دوره های آموزشی تخصصی در این زمینه برای معلمان زن مدارس و تربیت تخصصی بانوان مربی و آمر به معروف و ناهیه از منکر با کمک حوزه های علمیه خواهران

۴ -کار فرهنگی برای خانواده ها با کمک مساجد با حضور در مجتمع ها و بین خانواده ها با محوریت ائمه جمعه و جماعات و کمک طلاب خواهر و معلمان زن واجد شرایط

۵ -کار فرهنگی ترغیبی و تشویقی و تنبیهی برای دانش آموزان با مشارکت مدارس و مساجد و حوزه های علمیه

۶ -اجرای آموزش های حرفه ای برای تغییر و اصلاح رفتار آمران به معروف و ناهیان منکر در برخورد با بدحجابی به عنوان یک هموطن ایرانی

۷ -برگزاری مسابقات مختلف و متنوع فرهنگی با موضوع حجاب و عفاف با جوایز ارزنده با کمک دستگاه های ذیربط و مساجد و سایر مراکز فرهنگی^۲

^۱خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه، ۳۱ شهریور ۱۴۰۲

^۲سایت بصیرت، ۱۶ شهریور ۱۴۰۱

نتیجه‌گیری

یکی از معضله‌های فرهنگی امروز جامعه شکاف‌های بین نسلی در التزام به هنجارهای دینی و ارزش‌های اخلاقی است از این رو بعضی معتقدند تفکر نسل جدید نسبت به حجاب و پابندی به قوانین شرعی و قانونی نسبت به نسل‌های گذشته تغییر کرده است و معتقدند که گرایش نسل جدید نسبت به حجاب به دلایل گوناگونی از جمله نفوذ فرهنگ غربی؛ ضعف ایمان و حیا؛ عدم آگاهی از عواقب بدحجابی تغییر کرده است از این رو پرداختن به مسئله حجاب به عنوان یک ارزش و رویکرد موثر در مواجهه و مقابله با تهاجم فرهنگی می‌تواند آثار و پیامدهای مثبتی برای جامعه در پی داشته باشد در این پژوهش محقق به دنبال عوامل این مسئله بوده و راهکارهای کاهش شکاف نسلی در موضوع حجاب را هم ارائه داده از جمله نصیحت و موعظه؛ تعمیق معرفت دینی؛ شناخت هویت و استعداد؛ الگودهی والگوسازی را نوشته و بیان می‌کند که والدین نقش موثری در حجاب دختران دارند و عوامل فرهنگی دیگری مانند برگزاری اردوهای تربیتی با محوریت حجاب و کار فرهنگی با کمک مساجد و تشویق و تنبیه می‌تواند این شکاف نسلی را کاهش دهند.

منابع

۱. روزنامه کیهان، ۱۸ اسفند ۱۳۹۵
۲. محمدحسین پناهی، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۲۷ سال ۱۳۸۳
۳. مینا خویی - رضا فراشبندی، سال ۱۳۹۶
۴. لسان العرب، سال ۱۴۱۴ ه ق، چاپ سوم، جلد ۱، صفحه ۳۹۸
۵. مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، تهران، سال ۱۳۷۴ ه ش، چاپ ۳۲، جلد ۱۷، صفحه ۴۰۲
۶. زهرا حسینی راد، اخبار دانشگاه شهید بهشتی، سال ۱۳۹۸ ه ش
۷. مرتضی مطهری، مسئله حجاب، فصل ۳
۸. سید جعفر شهیدی، ویژه نامه زن در قرآن، شماره ۲۶۲۵، سال ۱۳۸۰
۹. خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸ تیر ۱۳۹۸
۱۰. یونس باقری، عفاف و حجاب، دفتر انتشارات و فناوری آموزشی وزارت آموزش و پرورش، سال ۱۴۰۰
۱۱. فاطمه علی آبادی، خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه، سال ۱۴۰۱
۱۲. مسعود گلچین - احمد جعفری، فصلنامه علمی پژوهشی دین و سیاست فرهنگی شماره ۹، سال ۱۳۹۶
۱۳. خبرگزاری مهر، گروه دین اندیشه تاریخ، ۲۸ مهر ۱۳۹۲
۱۴. پایگاه اطلاع رسانی حوزه سال ۱۳۹۸
۱۵. روزنامه جام جم، گروه زندگی، شماره ۶۷۳۷
۱۶. سایت بصیرت، ۱۶ شهریور ۱۴۰۱